

בית הכנסת תלמידי ישיבת פוניבז' (צעירים)

רח' האדמו"ר מצאנז 10

בני ברק

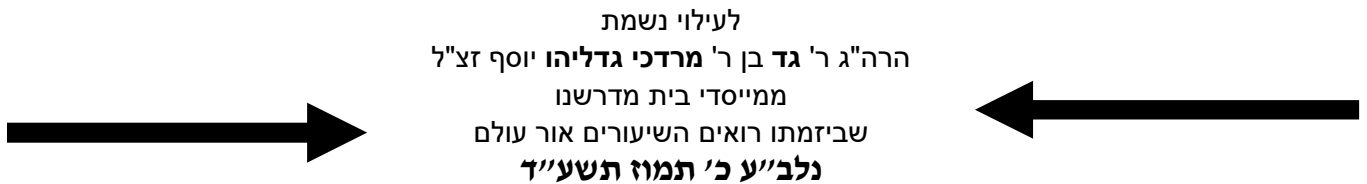
שיעורים ממורנו ורבינו

מרא דאתרא דשכונת "אדמור מצאנז-והסביבה"

מורנו הגאון ר' יו"ט זנגר שליט"א

התוכן:

1. הלכות שביעית – ג'. "מלאכות האסורות בשביעית" (ליל שב"ק פרשת "בלק").
2. השכרת דירה לגוי (עובדים זרים) בשכונה חרדית בארץ ישראל. (שבת קודש פרשת "בלק").

ליל שבת קודש "בלק" תשפ"א

הלכות שביעית (ג)

"מלאכות האסורות בשביעית"

מקורו בתורה

כ' בפי' בהר (כ"ה ה'): "שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור, את ספיח קצירך לא תקצור ואת ענבי נזירך לא תבצור". הרי דמה"ת נאסרו שתי עבודות בפירות האדמה – זריעה וקצירה, ושתי עבודות נוספות בפירות האילן – זמירה ובצירה.

בנוסף, יש שני איסורי מלאכה נוספים: חרישה ונטיעה, שלגביהם נחלקו הראשונים אם הם אסורים מה"ת או מדרבנן, ומרן החזו"א זצ"ל הכריע בשיטת הרמב"ם דבין חרישה ובין נטיעה אסורים מה"ת, אלא שאין לוקין עליהם (בענין חרישה ע' חזו"א סי' י"ז סק"א, ובענין נטיעה שם סק"כ בד"ה שם ה"ד).

מרן החזו"א זצ"ל מונה כ"ב מלאכות נוספות מדרבנן, שאסור לעשותן בשמיטה משום שהן תולדות המלאכות המפורשות בתורה (ע' דרך אמונה פ"א סקמ"ט).

ההבדל בין מלאכות מדאורייתא לבין מלאכות מדרבנן

ראשית, יש להקדים שיש מלאכות שעניינן לאברויי אילנא, דהיינו להשביח את האילן או הצמח, ויש מלאכות שבאות לאוקמי אילנא, והיינו כדי לשמור על האילן או הצמח שלא ימות, ולכאורה מלאכה שהיא לאברויי חמורה מלאוקמי, אבל הגמ' במו"ק (ג.) אומרת שיש נפק"מ בין המלאכות

האסורות מה"ת, שהן אסורות אפילו לאוקמי אילנא, לבין המלאכות האסורות מדרבנן שהן אסורות אם הן באות לאברויי, להשביח האילן, אבל לאוקמי מותר במלאכה דרבנן, ולכן אם ענף נסדק, מותר לחתכו כדי שלא יוסיף להשבר, אבל אסור להחזירו למצבו הראשון, אמנם י"א שהכללים הנ"ל אינם קבועים, וס"ל שפעולת "לאוקמי" שאינה משבחת כלל, מותרת במקרים מסויימים, אפילו במלאכות דאורייתא. וכתבו הפוסקים דההיתר לעשות מלאכות האסורות מדרבנן, אינו רק כדי להציל האילן אלא ה"ה כדי להציל השדה – כגון להשקותה כדי שלא תתייבש, וכן כדי שהפירות יתבשלו בשנה זו.

הטיפול באתרוגים בשביעית

בדרך אמונה (פ"א צה"ל ס"ק קע"ט) הביא בשם הגריש"א זצ"ל, שלא הותרה מלאכה למניעת הפסד הפרי א"כ עלול להגרם הפסד בגוף הפרי, אבל אסור לעשות מלאכות לתועלת ממונית גרידא, כגון לכוון את עונת הבשלת הפירות לזמן שמחיר הפירות יהי גבוה, או למנוע פגם קטן שאינו משמעותי מצד הפרי אע"פ שהוא משמעותי לגבי מחירו [ולכאורה זוהי כוונת החזו"א (סי' י"ח סק"ד) שכי' וז"ל אין היתר במקום פסידא בשביעית כמו במועד, דבמועד לא נאסר במקום פסידא, אבל שביעית איסורה אף במקום פסידא, אלא במקום שא"א לעמוד התירו, ואין לנו אלא דברים הכוללים את הרבים, אבל מאורע של יחיד לא התירו במקום פסידא וכמש"כ הרמב"ם (פ"א ה"י) ומפני מה התירו כל אלה וכו', ומשמע, דמשום הפסד פרטי, לא התירו ואינו כחיה"מ, דאם הי' מותר במקום הפסד, לא שייך לשאול מפני מה התירו ולהשיב שיתקלקל הכל עכ"ל. ובפשטות הפסד ריוח, נחשב כמאורע של יחיד שלא התירו עבורו]. ולכן מותר לכסות הפירות הגדלים על העץ, בניילון, כדי למנוע מהם נזק שמגרע באכילתם, אבל אסור לעשות כן אם הוא כדי למנוע הפסד בצורתם החיצונית או בכשרותם כגון באתרוגים, והכי מבואר בארחות רבינו (ח"ב עמוד שני"ה בשם הקה"י זצ"ל). אבל מרן בעל שבט הלוי זצ"ל (קובץ מבית לוי ח"ה עמוד נ"ו) ס"ל דכל שנעשה כדי שהאתרוג לא ייפסל מכשרותו, יש להתיר, אבל כדי שיהי' נאה ויעלה ערכו הכספי, יש לאסור.

לפ"ז יש להסתפק אי שרי להשקות עצי אתרוגים בשביעית כאשר כל כוונתו היא כדי שיהי' לו אתרוגים גדולים ומהודרים לסוכות. מקום הספק הוא דבשלמא להשקות האתרוגים כדי שלא תהיה לו פסידא בעצם הפרי שפיר דמי, אבל כאשר כל כוונתו היא לשם הידור מצוה, מי יימר דשרי. למעשה מרן בעל שבט הלוי זצ"ל (קובץ מבית לוי ח"ה ע"נ) פסק דמותר להשקות יותר מן הדרוש לקיום העץ, כדי שיהיו בגודל הראוי וכשרים לברכה, אבל לא כדי שיהיו מהודרים, ועיי' אריכות בזה בשו"ת שבט הלוי (ח"ט סי' ר"מ), אבל ע' בשו"ת משנת יוסף (ח"ב סי' כ"ב וסי' כ"ג) מש"כ בגדר הפסד באתרוגים.

בפאת השלחן (סי' כ"י ס"ה) למד מהתוספתא והירושלמי דאסור לקוץ הקוצים היוצאים מן האילן שלא יזיקו הפירות, ואע"פ שאינו אלא לאוקמי אילנא, אבל אסור דילמא מיחלף בעבודת השדה, וכן הביא בדרך אמונה (פ"א צה"ל סקפ"ח) בשם שו"ת מהרי"ל דיסקין (סי' כ"ז דיני שביעית סקכ"ח) דאין מסירין הקוצים היוצאין מן האילן שלא יזיק הפירות. ונפק"מ טובא לגבי אתרוגים, דלפ"ז אסור לכרות הקוצים שבעצי אתרוג, כאשר המטרה היא שהאתרוגים לא יינקבו מהם, אבל הגריש"א זצ"ל כ' (בקונטרס הליכות שדה גליון 50 והובא בסי' שמיטת קרקעות פ"ה הערה ע"ח) דאין לגזור בזה א"כ קציצת קוצים נוהגת גם בשאר אילנות, אך אם אינה אלא באתרוג, כדי שלא ייפסל למצוותו, לא שייך לאוסרה משום איחלופי בעבודת השדה. אולם בעיקר הדבר נראה דגם לשיטת החזו"א הסובר דההיתר של פסידא חל גם במקום של הפסד פירות בלבד, זה דווקא כשיש הפסד ניכר לפירות, אבל כשאין הפסד מהותי לפירות, אלא שרוצים להשקיע כל מיני עבודות ע"מ שהאתרוג יהי' ראוי למצוותו בלי פגם, בזה י"ל דאין זה בכלל לאוקמי עכת"ד.

הטיפול בהדסים בשביעית

כמו"כ כ' בשו"ת משנת יוסף (ח"ב סי' מ"ה) דאסור לגזום עצי הדסים בשביעית כדי שיהיו משולשים, ואפילו אם כתוצאה מכך לא יהיו לו הדסים משולשים לסוכות, כיון דעיקר ההדס עומד

לריח, ובזה אין נפק"מ אם ההדס משולש או לא. אבל יש עצה לכך (קובץ מבית לוי שם), שמגדלי הדסים למצוה ימכרו את ענפי ההדסים לנכרים והם יקצצו אותם לעצמם לנוי, ובזה יש להקל, דאע"פ שאסור למכור דבר שיש בו קדושת שביעית לנכרי - וי"א דדבר העומד לריח יש בו קדושת שביעית - מ"מ היום רוב גידול ההדסים אינו לריח אלא לנוי או למצוה (בפרט בשדה הדסים שעומד למצוה), ויש לצרף שיטת מרן החזו"א זצ"ל דחוץ מכרם, גיזום שאר אילנות הוא רק איסור דרבנן.

מותר להניח הדסים במים בשמיטה אע"פ שהוא עשוי להצמיח שורשים ולפתח שריגים נוספים, ואמנם מצינו בהל' שבת (סי' של"ו סי"א) דאסור להעמיד אילנות במים בשבת אם הפרחים שלהם יפתחו, שאני הכא בשביעית דמיירי בדלי או באגרטל שהוא עציץ שאינו נקוב, והוא בבית, ואינו מכוון לזריעה בכלל אלא לשמרם, ואינו פס"ר שיצמיח, ולכן יש להקל לכתחילה, והיינו אפילו אם הוא גר בקומת קרקע או בקומה ראשונה על עמודים (ע' בשו"ת משנת יוסף ח"ג סי' י').

הטיפול בערבות בשביעית

מותר להשקות עץ ערבות לצורך מצוה כשיש צורך בכך לקיומו שעליו לא יבלו, כיון שהערבות אינן עומדות לדבר אחר חוץ מלמצוה דהרי אינן עצי פרי, ולא גרע מפרחי נוי שאין בהם ריח דשרי.

בכל זאת, אין לגזום עץ ערבות ולהשקותו כמה פעמים כל שבוע בשנת השמיטה, כדי שבסוכות של שמינית ילבלבו הרבה ערבות משובחות, כדרך שרגילים לעשות בשאר השנים, ובדיעבד אם עשה כן, אע"פ שמעיקר הדין מותר להשתמש בהן, בכל זאת עדיף להמנע מלהשתמש בהם למצות ארבעת המינים (דיני שביעית השלם פכ"ו ערבות אות ב').

גיזום ענפים לצורך סכך או כשהם מפריעים למעבר

מה"ת אסור לזמור עצים, אלא שיש מחלוקת הראשונים אם איסור תורה זה הינו בכל האילנות או רק בגפן. החזו"א (סי' י"ז סק"ב ד"ה ר"מ וכן בסי' י"ט ד"ה ויש) פסק דרק בגפן יש איסור זמירה מה"ת, ואילו בשאר אילנות האיסור הוא רק מדרבנן.

לפ"ז מי שצריך ענפים לסכך, או שרוצה לכרות ענפים המפריעים למעבר הולכי דרכים, כיון שאינו מכוון לתועלת העצים, שרי (ומ"מ אם יכול לחתכם בשינוי ניכר מצורת הגיזום הרגילה, עדיף טפ"ל). בדרך אמונה (פ"א צה"ל ס"ק רפ"ג) הביא כן בשם החזו"א זצ"ל, וכתב שהוא בעצמו התיר לקצוץ קצת מענפי הדקלים בכניסה לביהכנ"ס שלו, כדי שלא יפריעו לעוברים שם, וטעם ההיתר משום שבעלי המלאכה שקוצצים הם הדיוטות לענין זימור, ואינם בקיאים באופן הזמירה המשבח את האילן, וא"כ אינה נחשבת זמירה. אבל בארחות רבינו (ח"ב עמוד שני"ה) הביא המעשה הנ"ל, והוסיף שהגר"י דינקלס זצ"ל הי' בשיטה שהדבר אסור ע"פ המבואר בתוס' בסנהדרין (כ"ו. ד"ה לעקל), דמוכח התם שהעושה פעולת היתר בשביעית, מ"מ אם הוא גם משביח הכרם או הקרקע עי"ז, אסור לעשותה. ושמעתי מהגר"י ישראלזון זצ"ל שמאותו יום והלאה, משך כל אותה שנת שמיטה, נמנע הגר"י דינקלס זצ"ל מלהתפלל במנין הקבוע שלו עם החזו"א זצ"ל בנץ החמה, כמחאה על מעשה הנ"ל, וע"ש בארחות רבינו שהדקל המדובר הפסיק לצמות, והחזו"א זצ"ל אמר שהוא עקב קפידת הגר"י דינקלס זצ"ל. והנה הגר"י דינקלס זצ"ל הבין כוונת תוס', שאם הזמירה מועילה לגפן, דהיינו שאמנם צומח, אבל אינו מגיע למה שהיה קודם, אפ"ה נחשב שהזמירה מועילה לגפן ואסור. אבל החזו"א (סי' י"ט סקט"ו) הק' על התוס' מהמשנה בשביעית (פ"ד מ"ו) שר"ע התיר לזנב גפנים כדרכם אע"פ שיש בזה תועלת לאילן, כיון שאינו מתכוון לתועלת אלא להשתמש בזמורות. ולכן הסביר החזו"א, דאין כוונת התוס' לומר שזומר בצורה שאינה משביחה כלל, אלא כוונתם לומר שאינו זומר ע"פ כללי הזמירה המקובלים כדי להשיג תועלת מירבית, אבל בודאי יש איזו תועלת בזמירה זו, ומ"מ מותר כיון שאינו מתכוון לכך.

י"א דבין אם הוא גוזם עצים לצורך סכך, ובין אם עושה כן משום שמפריעים למעבר, רצוי שיגזום את הענפים בשנוי ניכר מצורת הגיזום הרגילה (דיני שביעית השלם עמוד ע"ד), ויש לבאר טעם הדבר, דהרי י"א דאיסור של זמירת עצים הוא מה"ת בכל האילנות, ולא רק בגפן.

אם קצצו הסכך לסוכה באופן המועיל לצמיחת העץ, כגון ע"י עובדי עיריה, פסק מרן בעל שבט הלוי זצ"ל (הובא בקובץ מבית לוי ח"ד עמוד כ"ו) דיש להקל בדיעבד, לפמשי"כ המ"א (סי' תרמ"ט סק"ג) דמהב"ע היא רק לעצמו ולא לאחרים כמבואר ברש"י בסוגי' דאוונכרי בסוכה (ל), ועוד דלשיטת תוס' שם (ד"ה משום) לא נחשב מהב"ע כשאינן צורך לעבור עבירה כדי לקיים המצוה, והרי הכא היי יכול להשיג הסכך בהיתר אם היה גוזמו באופן המותר.

גיזום גדר חיה לנוי

בשו"ת מנחת שלמה (ח"א סי' נ"א סק"ח) דן בענין עשיית מלאכות דאורייתא לאוקמי אילנא, וסיים שם שהוא מסופק בפרחי נוי שעיקר המטרה היא הנוי והיופי, דאפשר אם גוזז וזומר כדי לשמור על צורתם, גם זה נחשב כאוקמי אילני ושרי, ונשאר בצ"ע.

ולפי"ז יש לדון ג"כ בגיזום גדר חיה כאשר כל כוונתו היא אך ורק לשם נוי, דהרי בגדר חיה מלאה וצפופה בענפים ועלים, עיקר מטרת הגיזום היא כדי לתת לצמח את צורתו ולא כדי לעורר צימוח חדש, וא"כ גיזום כזה לכאורה מותר, אלא שכדי לשמור על צורת הגדר ולמנוע הענפים הקיימים מלהתעבות, יש צורך בצימוח תמידי של ענפים חדשים ויפים, וגיזום הגדר גורם לצימוח זה. וא"כ אע"פ שעיקר מטרת הגיזום היא עיצוב הצורה החיצונית של הגדר, בכל זאת יש בגיזום גם ניחותא בהצמחת ענפים חדשים, ולכן אסור (משפטי ארץ פי"ד הערה 31 בשם הגריש"א זצ"ל), וכ"כ בדרך אמונה (פי"א צה"ל סוסקצ"ה) בשם מרן הגריש"א זצ"ל דגדר חיה הגדילה פרא, אסור לגוזמה, אפילו אם כוונתו רק לשפר את נוי הגדר ואינו מתכוון לתועלת השיח לחזקו או לעודד צימוח ענפים חדשים. כעין זה מובא בשם מרן החזו"א זצ"ל, דכל מה שמצאנו היתר, הוא לצורך העצים, או משום הפסד האילן, אבל כאן אין הפסד לאילן (ארחות רבינו ח"ב עמוד שני"ה).

מאידך גיסא י"א דכיון שנחלקו הפוסקים אם יש איסור דאורייתא כאשר הזמירה לא נעשית ע"י מומחה, וכמו"כ נחלקו אם האיסור זמירה מה"ת הוא רק בגפן או גם בשאר אילנות, ממילא כיון שמרן החזו"א זצ"ל מיקל בתרתי, כשהדיוט קוצץ הענפים והוא עושה כן לעצים או לנוי, ואין לו שום ענין בזמירה עצמה, ואדרבה מצד נוי הוא מעוניין בהגבלת הצמיחה ולא שתגדל יותר - כמו בשאר זמירות - בצירוף כל סברות אלה היה מקום להקל, אבל מרן בעל שבט הלוי זצ"ל כי דבכל זאת משום מראית העין, ת"ח לא יגזום גדר כגון זו בפרהסיא, משום שהרואים יבואו להקל גם בגיזום שיח אחר (עי' בספר שמיטת קרקעות פי"ג הערה נ"ב), וי"א שאם כל מטרת הגיזום היא לשם נוי, ולא יוכלו כבר לעצב הצמח בשמינית, הרי שגם לדעת המקילים, עדיף לגזום הגדר ע"י נכרי או בשינוי, כדי לחוש להני שיטות שזמירה אסורה מה"ת גם בשאר אילנות (דיני שביעית השלם פי"א ס"כ).

כיסוח דשא בגינה

בשו"ת שבט הלוי (ח"ב סוסי' ר"ב) כ' בענין כיסוח הדשא, דאמנם מרן החזו"א זצ"ל נטה להקל במקום הפסד (עי' סי' י"ט סקט"ו ד"ה ואילני, וסי' כ"ו סק"א, שכתב שהאיסור זומר דאורייתא הוא רק בגפנים, וממילא בשאר אילנות וצמחים כל האיסור הוא רק מדרבנן, ולכן במקום הפסד יש להקל), אבל בשו"ת שבט הלוי כ' דקשה להורות כן לרבים מן העמי הארץ, ואם נתיר להם לחתוך את הדשא, גם יבואו לעשות מלאכות במכונית המיוחדת לזה, והלב יודע אם לעקל אם לעקלקלות (עי' סנהדרין כ"ו), אא"כ מדובר בת"ח בצנעא שיודע לשער מדת ההפסד, ומביאים בשם מרן הגריש"א זצ"ל דאסור לכסח דשא, גם אם כוונתו רק לשפר את נוי החצר, ואנו מכוון לעוד צמיחת דשא חדש (משנת הגרי"ש עמוד כ"ג).

ניכוש חצר מעשבים גבוהים

בדרך אמונה (פ"א צה"ל סקצ"ה) כ' בשם החזו"א זצ"ל דקציצת עשבים גבוהים במקומות שאין האילנות צריכים לכך (כגון בריחוק מהאילנות), כשכל כוונתו היא רק כדי שלא יתאספו נחשים, אפשר להתיר כשאין המקום עומד לזריעה, והוסיף בשם הגריש"א זצ"ל דאסור לנכש עשבי בר מהגינה, אבל אם כוונתו רק ליפות את הגינה, או למנוע שריפות, ואין כוונתו לתועלת הצמחים, אז מותר לכסות העשבי בר ביריעת פלסטיק אטומה כדי לחונקן.

ניקוי פסולת וסילוק אבנים מהגינה

כ' הרמב"ם (הל' שמיטה פ"ב ה"י) המסקל שדהו בשביעית מפני שהוא צריך לאבנים, נוטל את העליונות ומניח את הנוגעות בארץ, והסביר בדרך אמונה (סקע"ב) בשם מרן החזו"א זצ"ל דמיירי כשלא ניחא ליה כלל בתיקון השדה, אבל אם ניחא ליה גם בתיקון השדה, אסור גם אם מניח הנוגעות בארץ. לפ"ז יש לדון בכמה שאלות בניקוי הגינה.

הרבה גדולים פסקו שמותר לאסוף עלים שנשרו מהאילנות, וכן לאסוף ניירות ופסולת ולכלוך שנצטברו בגינה, באופן שניכר להדיא שכל מטרתו היא לניקוי הגינה ולא לתועלת הצמחים או להכשרת מקום לגינה (שו"ת מנחת שלמה ח"א סי' נ"א סק"י, וארחות רבינו ח"ב עמוד שני"ח בשם מרן הקה"י זצ"ל, ושו"ת משנת יוסף ח"א סי' ג'), אבל מרן הגריש"א זצ"ל ס"ל, דאסיפת פסולת לשם ניקיון, אינה הוכחה מספקת שאין כוונתו גם להכשרת הקרקע או לתועלת הצמחים, ואע"פ שרגילים לאסוף הפסולת לשם ניקיון כל השנים, ומ"מ אם ניכר להדיא שאינו אוסף הניירות לתועלת הצמחים, כגון שמשאיר את הקוצים ועשבי בר, באופן כזה מותר לראסוף הניירות (משנת הגרי"ש – שביעית עמוד כ"ד).

בכל זאת מסתבר לומר שאסור לאסוף אבנים, משום שאין הרגילות לסקל אבנים לשם ניקיון, והרואים יאמרו שכוונתו להכשיר המקום לגינה או לתועלת הצמחים (משפטי ארץ פ"ה הערה 6), אבל אם צריך את האבנים ונוטלן רק משום כך, ואין כוונתו ליפות הגינה (ומרן הגריש"א זצ"ל הוסיף שמשמש בהם ורואים שהוא משמש בהם), יכול ליטלן גם מגינת חבירו, ואם כוונתו ליפות הגינה, אסור גם בשל חבירו (דרך אמונה פ"ב סקע"ב וסקע"ה).

אסור לפנות פסולת בנייה שנצטברה בגינת אתר בניה וכן אחרי שיפוצים, משום שבדרך כלל המקום מיועד לגינה. אבל אם כוונתו רק לסלק מפגעים (מילדי הבנין) או לשיפור המראה, או כדי לקבל "טופס 4" שמתיר הדיירים לגור בדירות שנבנו, ואינו מכוון להכין המקום לגינה, מותר לפנות שכבת הפסולת העליונה (משפטי ארץ פ"ה סי' ז) – וי"א דהיינו דווקא אם ישאיר עשר ס"מ של פסולת בניה. בכל אופן מותר לפנות משטח המיועד לשביל מעבר או מגרש משחקים או חניית רכב, לפי המבואר באגלי טל (מלאכת חורש סקט"ז) שתיקון הקרקע במקום העומד לדירה או להילוך בני אדם הוא תולדת בונה ולא תולדת חורש, ולכן אין איסור בשביעית (משפטי ארץ שם סי' ו).

אם הניח מרצפות בחצר לצורך סוכתו, י"א דאסור לפנותן אחרי החג אם הדרך לזרוע באותה חצר, משום שנראה כמכשיר הקרקע לזריעה (שמיטת קרקעות פ"ג סכ"ט).

קטיפת פרחים לנוי וקנייתם בחנויות

יש להסתפק אם יש איסור ספיחים בפרחים, דהרי החזו"א (סי' י' סק"ב) הסביר שיש ספק בירושלמי אם יש איסור ספיחין בדבר שאין קדושת שביעית נוהגת בו, דהרי גזרו איסור ספיחין משום עוברי עבירה שמא יזרעו, ולפ"ז שמא לא גזרו אלא במין שיש בו קדו"ש, אי נמי בדבר שאינו עומד לאכילה לא מסרי נפשיהו עליה ולא אתו לזרוע אותו בשביעית, או דילמא גזרו איסור ספיחין בכל.

למעשה, החזו"א (מעשרות סי' א' סק"ט) כ' שזו מחלוקת בירושלמי אי גזרו משום ספיחין בדבר שאין שביעית נוהגת בו. אבל האחרונים פליגי בדבר: בברית עולם (הל' שביעית עמוד ל') דייק מלשון הרמב"ם (פ"ד הכ"ט) שכי' בעכו"ם שזרע בשדהו, פירותיו מותרים "שלא גזרו על הספיחים אלא מפני עוברי עבירה, והעכו"ם אינן מצווין על השביעית כדי שנגזור עליהם". וקי' להשיטות דאין קדו"ש בשל נכרים, ל"ל טעם זה, תיפו"ל דבמקום שאין קדו"ש לא גזרו על הספיחין, אלא ודאי איסור ספיחין נוהג גם במקום שאין קדו"ש. אבל הגרשז"א זצ"ל במעדני ארץ (סי' ג' סוסק"ט ובקוה"ע סי' ח' סוסק"א) הוכיח דאיסור ספיחין תלוי בקדושת שביעית.

והנה בשו"ת משנת יוסף (ח"א סי' ל"ד) דן בשאלה זו של פרחים לגבי קדושת שביעית וספיחים, והוסיף דחוץ מאיסור ספיחין, יש בפרחים גם איסור מסייע ידי עוברי עבירה, דהרי זרעו או נטעו הפרחים בשביעית, ועשו בהם כמה מלאכות אסורות, ולכן לא רק שיש איסור לקנות מהם, אלא גם אסור לקבלם במתנה, משום מראית העין אם יניחם בביתו לקישוט, משום שהרואים יחשדוהו שקנה אותם והחזיק ידי עוברי עבירה, ואע"פ שאין כאן לפני"ע מה"ת דלא הוי בתרי עברי דנהרא, מ"מ איסור דרבנן יש כאן, ואע"פ שהרמ"א (יו"ד סי' פ"ז ס"ג) כ' בענין חלב שקדים, דבאיסור דרבנן לא חיישינן למראית העין, דהרי פסק דנהגו לעשות חלב משקדים ומניחים בה בשר עוף הואיל ואינו רק מדרבנן, ורק כשאוכל בשר בהמה צריך להניח שקדים אצל החלב שקדים משום מראית העין, אבל הש"ך שם מחמיר גם באיסור דרבנן.

וכן פסקו למעשה מרנן הגריש"א זצ"ל ובעל שבט הלוי זצ"ל, דאין לקנות פרחים בחנות בשביעית אפילו בהבלעה, מדין מסייע ידי עוברי עבירה (שמיטת קרקעות פ"ג הערה ע"ה), אא"כ מביאים אותם מחו"ל.

אבל עדיין יש להסתפק אי שרי לקטוף פרחים מגינתו, ולמעשה כ' הפוסקים דמותר לקוטפם לצורך שימוש בהם, ומ"מ אסור לקוטפם כדי לחזק השית, ואפילו כשקוטפם, יקפיד לשנות מהדרך המקובלת לקטוף כדי לגרום צימוח חדש, לכן לא יחתוך באמצע הענף אלא בשליש התחתון או בשליש העליון (משפטי ארץ פ"ד סכ"ה וע"ע דיני שביעית השלם פי"א סי"ח).

מותר להניח פרחים הללו באגרטל מלא מים בתנאי שהוא בבית, אע"פ שע"ז יפתחו הניצנים (דרך אמונה פ"ד סק"ז בשם מרן הגריש"א זצ"ל).

השקאת שדהו בשביעית

סיבת איסור השקאה משום זורע או משום חורש

במו"ק (ב:) נחלקו רבה ורב יוסף בסיבת איסור השקיית השדה בשבת או בשמיטה, האם הוא חייב משום חורש כיון שמרפה את הקרקע, או משום זורע כיון שמועיל לצמיחה, ואמנם הרמב"ם בהל' שבת (פ"ח ה"א) והאו"ז (הל' שבת סי' נ"ד זורע) פסקו שחייב משום זורע, אבל להלכה כ' המ"ב (סי' של"ו סקכ"ו) שחייב גם משום חורש כשיטת רוב הראשונים (ע"ש בשעה"צ סק"ח). לפ"ז אסור להשקות גם קרקע שאינה זרועה אם עומדת לחרישה (ע"ש בשעה"צ), והחזו"א (שביעית סי' י"ח סק"ב) כ' דבשדה העומד לחרישה, כיון שאין לחייב על השקייתו משום זורע, כו"ע מודים שחייב משום חורש.

היתר השקאת השדה לצורך האילן או לצורך הפירות

כ' הרמב"ם (פ"א ה"י) וז"ל ומפני מה התירו כל אלה, שאם לא ישקה, תעשה הארץ מלחה וימות כל עץ שבה עכ"ל. ולכאורה יש לדייק בדבריו ממה שהתיר רק באופן שאם לא ישקה יפסיד האילן, שלצורך מניעת הפסד הפירות אין להקל, וצ"ל דהטעם הוא משום שהפירות הם הפקר, וכיון שאין

הפסד לבעל האילן, אסור לו להשקותו לצורך הפירות לבד, אבל להלכה ע' בשו"ת מהרי"ל דיסקין (קו"א סוסי' ה' אות רנ"ט) דיש להקל להשקות גם לצורך הפירות, כיון שגדר ההפקר בשמיטה הוא "ואכלו אביוני עמד", והפירות שייכים לכלל ישראל, וממילא שפיר נחשב כהפסד אם יאבדו, והכי מבואר גם בחזו"א (סי' ט"ז סק"ד, וסי' כ"א סק"ד).

בספר משפטי ארץ (פ"ג הערה 8) הוסיף דמותר לעשות מלאכות דרבנן, לא רק כדי למנוע נזק מפירות הקיימים, אלא גם כדי שפירות יגדלו על האילנות, דהרי החזו"א זצ"ל כ' בטעם ההיתר של הפסד פירות, משום שעץ בלי פירות נחשב כעץ מת לאותה שנה, ולכן מותר לעשות מלאכות כדי להצילו ממיתה זו אף לדעת הרמב"ם.

כמה פעמים מותר להשקות שדהו בשמיטה

אע"פ שמותר להשקות שדה או קרקע כשיש צורך בדבר כדי שלא יפסד השדה, העץ או הפירות, מ"מ אפילו כשמשקה שדהו בהיתר, לא ישקה יותר מן הצורך, כגון אם הי' רגיל להשקותו פעמיים בשבוע, ישקהו רק פ"א בשבוע.

י"א שאפילו כשמותר לו להשקותה, מ"מ עדיף שיעשה זאת ע"י ממטרה ולא בידים, מדין הקל הקל, דכשמשקה בידים עושה את המלאכה בכל רגע ורגע (דיני שביעית השלם פי"א ס"ה ע"פ החת"ס בהגהותיו על או"ח סי' רנ"ב מ"א סק"כ).

השקאה שלא בכוונה להשקות

שטיפת הרצפה – בדרך אמונה (פי"א צה"ל סק"ח) הביא בשם מרן הגריש"א זצ"ל דמי ששוטף הרצפה, והמים זורמים דרך המרזב לגינה, אם אין חומרי ניקוי במים בכמות המזיקה ומפסידה לצמחים, יש להקפיד שלא יזרמו המים לגינה אע"פ שאינו מכוון להשקותה – ומ"מ אם המים נשפכים לאספלט (כגון לחניה) או ע"ג אבנים, יש להקל, כיון שאז יגיע לגינה בכח שני, ובנוסף לכך, אינו נראה שכוונתו להשקות את הגינה. אם יש הרבה מים בגינה בעת ירידת הגשמים, היקל מרן הגריש"א זצ"ל שבכל אופן מותר להזרים מי השטיפה לגינה, משום שאינם מוסיפים כלום (משנת הגרי"ש – שביעית עמוד כ"ג).

מזגן – עוד כ' בדרך אמונה שם, דאין להפעיל מזגן אם יטפטפו מימיו במקום שיש בו צמחים שאסור להשקותם, וכל זה מיירי כשאינו מכוון להשקות הזרעים, דאם מכוון להשקותם פשיטא דאסור (בשנת תשס"א שמענו שגם הגריש"א זצ"ל מיקל במזגן, וחזר בו ממה שהובא בשמו בדרך אמונה ה"ל), אבל בחוט שני נעמוד ק"ב) הביא ירושלמי שנפסק להלכה ברמב"ם (פי"א הי"ז) וז"ל היתה בהמתו עומדת בתוך שדהו, מלקט ומביא לפניה, שבהמתו מוכחת עליו, וכן אם היתה שם כירתו, מלקט הכל ומדליק, שכירתו מוכחת עליו עכ"ל. הרי מבואר שאם מוכח מתוך מעשיו שאין כוונתו לאיסור, כגון שרואים בהמתו או כירתו במקום שמלקט העצים, שרי ללקטם. לפ"ז ה"ה במזגן, אע"פ שהוא יודע שהמים ישפכו לתוך גינתו, מ"מ המזגן מוכיח שכוונתו להשתמש במזגן ולא כדי להשקות את הגינה, והוי כמו כירתו מוכחת עליו, ולכאורה יש להוסיף עוד סניף להקל, דהפעלת המזגן אינה גורמת להשקאה בכח ראשון. אבל אם כוונתו להשקות גינתו, וכגון שקושר צינור המים מהמזגן לאילן כדי שישקהו, בודאי אסור.

לפ"ז נקטו הפוסקים לגבי מי שטיפת הרצפה, דמי שרואה מבחוץ מים נקיים יוצאים מהצינור, אינו מוכח שאין כוונת בעל הדירה להשקות הזרעים, דהרי יתכן שכוונתו היא גם להשקות את גינתו דרך הצינור שבבית, ואינו דומה למי שבהמתו וכירתו מוכיחים עליו, ולכן אסור, אא"כ רואים קצף של סבון או חומרי ניקוי במים שמזיקים לצמחים, דהוי כבהמתו וכירתו מוכיחים עליו ומותר.

כמו"כ אין ליטול ידים במקום שיש צמחים אם יביא להם תועלת, אע"פ שאין כוונתו בכלל לתועלת הצמחים, ויש לזהר בזה בגינות משחקים ובסוכות.

תליית כביסה רטובה מעל גינתו – מרן בעל שבת הלוי זצ"ל דן בענין כביסה רטובה התלויה מעל הצמחים, ופסק דא"צ להחמיר בזה (מבית לוי ח"ה עמוד ס').

יש לציין שמרן הגריש"א זצ"ל פסק בכל הני שאלות, שאם המים זורמים לחצר שאינו שלו, או שאין לו שום תועלת בצמחים, או שהמים זורמים למקום שאנשים עוברים שם וממילא אין שום דבר צומח שם, או לחצר המלאה בעשבי בר ואינו מעוניין בהם כלל, אין איסור שהמים יזרמו לאותו מקום (משנת הגרי"ש עמוד כ"ד).

פתיחת ברז מים כשיוזע שבסופו של דבר יגיעו המים לצמחים – והנה בחזו"א (סי' י"ט סק"ד וסק"ב) מבואר, דבשביעית אם אינו מתכוון להשבחת השדה או העצים מותר, אע"פ שהארץ משתבחת בפועל, ואינו דומה לשבת שחייב בכה"ג. ובכל זאת החזו"א זצ"ל הקפיד לגבי השקאה כשלא כיון להשבחת השדה כמבואר בדרך אמונה (פ"א צה"ל סק"ח), שהי' לו ברז שיצא מביתו וסופו יצא למקום שגדלו צמחים מעצמם, והחזו"א זצ"ל צוה להעביר הברז למקום שלא יגיעו ממנו המים לצמחים.

שבת קודש "בלק" תשפ"א

השכרת דירה לגוי (עובדים זרים) בשכונה חרדית – בארץ ישראל

ראובן שהוא יהודי שומר תורה ומצוות, רכש דירה להשקעה בשכונה חרדית, אבל היא דירה מוזנחת ואין לו כסף להשקיע כדי לשפצה, ולכן השכירה לנכרים (סודנים) שמוכנים לכתחילה לגור בדירה כזו, וגם משלמים יותר שכירות מהרגיל כיון שהם הרבה נפשות, ולפעמים כמה משפחות יחד באותה דירה. אבל אחרי תקופה קצרה, השכנים (משפחות אברכים) התלוננו שהשוכרים הללו אינם לבושים בצניעות, וחוגגים מאוחר בלילה בבישולים וריחות ורעש ומוזיקה, בין בתוך דירתם, ובין בחצר כיון שבתוך הדירה אין מספיק מקום לכולם, וילדיהם משחקים עם ילדי האברכים בחצר, ולטענת האברכים, לא שייך לגור אתם בכפיפה אחת, ועד כמה שיש נזק גשמי יש יותר נזק רוחני, וחלק מהם אפילו רוצים לעבור דירה בעקבות המטרד, אבל ערך דירתם ירד הרבה בעקבות השכירות לנכרים. בבנין הסמוך יש ג"כ משפחת סודנים כאלו, וגם שם השכנים סובלים, וכבר הגיע למצב שהשוכרים הללו כבר מתיישבים באזור כשכונה שלהם. ראובן מבין את הצער שהוא גרם, אבל לטענתו אין לו כסף לשפץ את דירתו, ועוד יש לו משכנתא גדולה לשלם, והגויים הללו משלמים הרבה יותר שכירות מהרגיל.

כדי לדון בשאלה זו, נקדים בשאלה יסודית, האם האיסור של "לא תחנם" רק נאמר לגבי האיסור למכור דירה בא"י לנכרי, או שגם אסור להשכיר לו דירה, דסוף סוף סיבת האיסור היא כדי שלא לתת להם חנייה בא"י, וא"כ מה לי מכירה ומה לי השכרה.

לא תחנם בהשכרת דירה לנכרי בא"י

כ' בשו"ע (יו"ד סי' קנ"א ס"ח) אין מוכרים להם בתים ושדות בא"י, אבל משכירים להם בתים ולא שדות, ובחזו"ל מוכרים אלו ואלו, והסביר הט"ז (סק"ו) דהסיבה למה אין מוכרים להם בתים בא"י היא משום "לא תחנם" – לא תתן להם חנייה בקרקע, אבל בשכירות לא שייך קנייה, ומ"מ אסור בשדה משום שמפקיעה מידי מעשר.

אסור להשכיר דירה לנכרי שמא יכניס בה ע"ז

עוד נפסק בשו"ע (שם ס"י), אף במקום שהתירו להשכיר, לא התירו אלא לאוצר אבל לא לדירה, מפני שמכניס לתוכו אלילים בקבע, והוסיף הרמ"א דהאידינא שנהגו להשכיר אף לדירה, היינו משום שאין נוהגים להכניס ע"ז בבתיהם, ומקור חידוש זה הוא בטור בשם הרא"ש בע"ז (פ"ק ס"י כ"ב), וז"ל הרא"ש שם, תימה על מה שנהגו האידינא היתר להשכיר בתים לעובדי כוכבים אע"פ שמכניס לתוכו ע"ז סמוך למיתתו, ויש להביא ראיה להתיר מדתניא בתוספתא כאן וכאן לא ישכיר אדם ביתו לעובדי כוכבים מפני שידוע שמכניסין לתוכו ע"ז, אבל משכירין להם שדות ואוצרות ופונדקאות שידוע שמכניס לתוכו ע"ז, ומאי שנא דשרי שדות ואוצרות ופונדקאות שידוע שמכניס לתוכו ע"ז. הלכך נראה לפרש, דהא דאסרינן להשכיר לעובדי כוכבים, היינו מדרבנן, דפשיטא דקרא קמזהר לישראל גופיה, אלא שחכמים אסרו להשכיר לעובדי כוכבים מפני שהעובד כוכבים מביא ע"ז לבית ישראל, הלכך לא אסרו חכמים אלא בית דירה, ובימיהם היו רגילין להכניס ע"ז לבתיהן בקבע תמיד, והתירו בשדות ואוצרות ופונדקאות אע"פ שידוע שמכניס לתוכו ע"ז, כיון שאין מכניס בקביעות, והאידינא שאין העובדי כוכבים רגילין להכניס ע"ז לבתיהם אלא בשעת חולי שרי. ועוד נהי דלדידן שכירות לא קניא, כיון שיד אומות תקיפה ובדיניהם שכירות ליומא ממכר, ואף אם נפל ביתו של משכיר, אינו יכול להוציאו, הוי כמכר עכ"ל.

הש"ך (יו"ד ס"י קני"א סק"י) הקשה על הרמ"א שכתב דמה שאנחנו נוהגים להשכיר דירה לעכו"ם, היינו משום שאין נוהגים להכניס ע"ז בבתיהם, הרי עינינו רואות שהגויים מכניסים ע"ז בבתיהן, ולכן הסביר שאנחנו סומכים על התירוץ השני של הרא"ש, דכל האיסור להשכיר לגוי הוא רק כאשר השכירות אינה מפקיעה את הבעלות של הישראל, וממילא הכנסת ע"ז לתוך הדירה המושכרת, נכלל באיסור של "לא תביא תועבה אל ביתך", משא"כ בזמננו שיד הגויים תקיפה, ולפי חוקיהם שכירות בית נחשבת כמכר לזמן, עד כדי כך שאם ביתו של המשכיר נפל ואין לו איפה לגור, אינו יכול להוציא את השוכר מהדירה המושכרת משום ששכירות דינו כמכר, ממילא אין זה נכלל באיסור של "לא תביא תועבה אל ביתך", משום שאינו ביתך אלא ביתו של הנכרי.

הרי מבואר ברא"ש דשכירות קניא ודינו כמכר, וכן נקט הש"ך להלכה, ועפ"ז הסביר בביאור הגר"א (שם סק"ה) מש"כ הרמ"א (שם), השוכר בית מעכו"ם, יש להחמיר שלא להניח שם ע"ז של עכו"ם, דאם היינו אומרים דשכירות לא קניא, עדיין היה נקרא ביתו של העכו"ם, והישראל אינו עובר איסור במה שיש ע"ז של העכו"ם בדירה שהוא שכר, אבל כיון שהרא"ש כ' דבזמננו שכירות קניא, ממילא נמצא הע"ז בבית של הישראל השוכר, והוא צריך להוציאו כדי שלא לעבור על "לא תביא תועבה אל ביתך". לפ"ז העירו האחרונים (עי' בדברי חיים להג"ר חיים זלמן צבי שרל זצ"ל – עמוד ע"ח, ענין לא תחנם אות ב' סוד"ה והנה בשו"ע), דלפי ביאור הרא"ש למה אין איסור של "לא תביא תועבה אל ביתך" בזה"ז כיון שנחשב כמכירה והוא בית של הגוי, א"כ לכאורה יש איסור להשכיר קרקע או דירה לעכו"ם בא"י בזה"ז מדין "לא תחנם", דכיון דלפי דיניהם שכירות דינו כמכר, וא"כ גם אם אינו מכניס ע"ז לדירה, אבל תיפו"ל שאסור להשכיר לו מדין "לא תחנם".

האם יש איסור של "לא תחנם" גם במכירה לזמן

אמנם אפילו אם נאמר ששכירות נחשבת כמכירה, אבל למעשה אינה אלא מכירה לזמן, וא"כ אפשר יש לחלק בין מכירה לזמן למכירה לצמיתות, דאפשר האיסור של "לא תחנם" – אל תתן להם חנייה בקרקע – רק נאמר במכירה לצמיתות. וכבר הסתפק המנ"ח (מצוה תכ"ו סק"ד) אם המוכר קרקע לעכו"ם בא"י לזמן, עובר בלאו ד"לא תחנם", וצ"ע למש"כ הרמב"ם (הלי מכירה פכ"ג ה"ה) וז"ל המוכר גוף הקרקע לזמן קצוב, הרי זה מכירה, ומשתמש הלוקח בגוף כחפצו, ואוכל הפירות כל זמן המכירה, ובסוף תחזור לבעליה עכ"ל. הרי משמע מדבריו, שמכירת קרקע לזמן ג"כ נחשבת כמכירה, ולפ"ז

המוכר קרקע לעכו"ם בא"י לזמן קצוב עובר ב"לא תחנם", ובהגהות על המנ"ח ציינו לתוס' ר' אלחנן בע"ז (כ"א.) שדין זה תלוי אם קנין פירות כקנין הגוף נחשב כמכירה.

אבל החזו"א (יו"ד סי' ס"ה סק"ד ד"ה והנה) הוכיח דגם מכירה לזמן נחשבת כמכירה, והביא ראיי מהא דאסור למכור אילן לגוי בא"י, ואין לך מכירה לזמן יותר ממכירת אילן בלי קרקע, דהרי מיד שימות האילן יצטרך להסתלק משם (ע' ב"ב פ"א.), וע' בשו"ת הר צבי (זרעים ח"ב סי' מ"ח) מה שנו"נ בדבריו. ולפ"ז גם בנד"ד שמשכיר דירה בא"י לעכו"ם, הרי דינו כמכירה לזמן, ולפי מרן החזו"א זצ"ל דינו כמכירה ממש, וממילא עובר המשכיר בלאו ד"לא תחנם".

האם תביעת השכנים היא הלכה ביו"ד או הלכה בחו"מ

אבל לכאורה יש מקום לטעון, שהשכנים המתנגדים להשכרת הדירה לסודנים, אין להם זכות טענה שהמשכיר עובר על איסור, דיש לחלק בין טענה ממוני הקשורה לחו"מ, לטענה שהמשכיר עובר על איסור הקשורה ליו"ד, דלפי הצד השני אפשר אין להם זכות למנוע ממנו מלהשכיר הדירה לגויים אא"כ יפנו לב"ד להרות לו ע"פ יו"ד, אבל בכל זאת, כיון שעיקר טענתם היא על הפרעה ועל ההיזק ועל ריזת ערך דירתם, א"כ טענתם היא גם תביעה ממונית הקשורה בנזקי שכנים בחו"מ, ושפיר יכולים לתבוע אותו לסלק המטרד של השוכרים הללו.

האם המשכיר יכול לטעון שאינו עובר ב"לא תחנם" כשיש לו ריוח מזה

שנינו בע"ז (כ.) שהלאו של "לא תחנם" כולל ג' איסורים שונים: א. לא תתן להם חנייה בקרקע בא"י. ב. לא תתן להם חן, ולא לשבחם. ג. לא תתן להם מתנת חנם. בספר החנוך (מצוה תכ"ו) כ' בלאו שלא ליתן להם חן, דכל שעושה לריוח הישראל מותר, ומה"ט כ' הר"ן בגיטין (ל"ח: ד"ה כל המשחרר) דמותר לשחרר את עבדו כשהוא לטובת הישראל, כגון להשלים לו מנין, וא"כ אפשר י"ל דגם בנד"ד, כיון שהמשכיר מרויח יותר מהגויים, מותר לו להשכיר הדירה להם. אבל החזו"א (יו"ד סי' ס"ה סק"ד ד"ה ואע"ג) כ' דיש נ"מ בין "לא תתן להם חן", ובין האיסור לתת להם חנייה בא"י, "דנתנית חן אינו אלא ברגש החנינה, אבל לא בדורש טובת עצמו, אבל חנייה בקרקע, המציאות של עובד כוכבים על אדמת ישראל בקנין, שנאווי לפני המקום", ולפ"ז אין למשכיר טענה שהדבר מותר משום שהוא מרויח כסף מזה.

שכונה של גויים

עוד יש להעיר, שנפסק בשו"ע (יו"ד סי' קנ"א ס"ט) לא ימכור ולא ישכיר לג' עובדי כוכבים ביחד בשכונת היהודים, אבל לאחד או לשנים מותר למכור או להשכיר כל מה שירצה, ולא חיישינן שמא ימכור או ישכיר הוא לאחרים, ובטעם הדבר הסביר הט"ז (סק"ז) שמא יארע סכנה לישראלים עי"ז ח"ו, והוסיף הש"ך (סקט"ו) דהאי דינא הוא אפילו בחו"ל. לפ"ז אם כבר השכירו שתי דירות בבנינים צמודים, אסור להשכיר דירה שלישית שם לסודנים, ואכמ"ל בפרטי הדינים מה נחשב "שכונה", שם אסור להשכיר לג' עובדי כוכבים.

איסור השכרה לגוי אם הדבר יזיק לשכנים

והנה בדינא דבר מצרא, נפסק בשו"ע (חו"מ סי' קע"ה סמ"א) שאם גוי מוכן לשלם למוכר יותר ממה שישראל מוכן לשלם, אין הבעלים חייבים למכור או להשכיר לישראל, והוסיף שם הערוה"ש (סמ"ה) דמ"מ אם ב"ד רואים שהכותי מכוון לקנות או לשכור כדי להרע לבן המצר, אין מניחים לו לעשות כן, ואמנם אין הלכה זו ממש דומה לנד"ד, אבל מתוך דבריו מבואר, שאם ב"ד רואים שיצא היזק לשכנים, יש להם למנוע השכירות.

עוד מבואר בבה"ט (חו"מ סי' קנ"ו סק"ה) בשם תשובת הגאונים (והובא גם בכנה"ג חו"מ הגהות הטור סי' קנ"ו סק"ה), ששכנים יכולים לעכב מלהשכיר את חצירו לשכן רע, וכש"כ לעכו"ם, ופוסקי זמננו שליט"א

הוסיפו ע"ז, דהתם מיירי בהשכרת חצר לגוי שהיא סמוכה לחצר הישראלים, אבל כשמדובר בשכירות דירה בתוך בנין משותף, כיון שהבנין הוא נכס משותף, השכנים יכולים לעכב השימוש בנכס המשותף כשהוא נגד הסכמתם (ע' שו"ת תשובות והנהגות ח"ה סי' שע"א, ועמק המשפט על ה' שכנים עמוד רצ"ו), ויש להביא ראיי' לסברא זו מהמבואר בשו"ע (ח"מ סי' שט"ז ס"ב) בשם הרא"ש, בשנים ששכרו בתים צמודים ויש להם חצר משותפת, ואחד מהשותפים רצה להשכיר ביתו לאחר, וטען השותף שהוא רוצה לשוכרו מדינא דבר מצרא, והשיב הרא"ש דגם בלי טענת בר מצרא, אין השוכר רשאי להשכיר כיון שהחצר הוא בשותפות, והשותף יכול לעכב דאין השוכר נוח לו.

מרון בעל שבט הלוי זצ"ל ג"כ פסק, דאמנם מותר להשכיר דירה לגוי בא"י, אא"כ הוא עובד ע"ז ומכניס אלילים לתוכה, דאז אסור להשכיר לו, אבל בנוסף לכך, אסור להשכיר דירה לגוי בשכונת יהודים כאשר זה מפריע לשכנים (הובא במבית לוי על יו"ד הנדמ"ח עמוד רמ"ח).

ניתן לצפות ולהוריד את כל שיעורי מרון הרב שליט"א באתרנו:
<http://pninim.co.il/> תחת הלינק: **שיעורי הגאון רבי יום טוב זנגר**